

השיעור השבועי

גליון מספר 395

הרב המקדים: הג"ר נועם אלון שליט"א
ראש ישיבת מיר ברכפלד

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית היחידים ומשודר דרך הטלוויזיה וברדיו ובקוויים רבים מיסודו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה
21:08	20:13	19:21
21:05	20:11	19:19
21:09	20:14	19:22
21:05	20:10	19:19

נשא | ז' סיון תשפ"ג

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פרץ שליט"א

הלכות חג השבועות - ב

להפצת עלונים באזור מגוריך
התקשר: 0506-730-831

אם תוספת שבת לקדושת השבת או לכל מילי, וי"ז נפקא מינה. קידוש ליל שבועות מבעוד יום. דין שמועה קרובה ורחוקה. ניצול הזמן של מרן זיע"א וריחוקו מענייני העולם. קיבל שבת ויום טוב ונודע לו שנפטר קרובו. הדלקת חשמל ביום טוב. קיבל שבת ולא נטל לולב, לא התפלל מוסף, לא אמר הלל, לא התפלל מנחה, לא תקע בשופר, לא קרא מגילה, לא הניח תפלין.

קידוש ליל שבועות מבעוד יום

א. בשיעור הקודם חקרנו בדיון תוספת מחול על הקודש², האם היא לכל דיני השבת, כלומר שיום ששי הלך לגמרי ונכנס יום שבת, או שהתוספת היא רק לגבי קדושת השבת, שלא להדליק חשמל ולא לברור ולא לעשות את שאר המלאכות האסורות בשבת, וכן שיכול לקדש ולסעוד, אבל מכל מקום לא נחשב שהיום הקודם הלך לו. ויש בזה י"ז נפקא מינה, ואחת מהן במי שביליל שבועות - שיחול בשבוע הבא עלינו לטובה - התפלל ערבית מוקדם מפלג המנחה, והגיע לביתו מבעוד יום ורוצה לעשות קידוש, האם יכול לקדש מבעוד יום? מצד תוספת מחול על הקודש יכול לקדש, אבל יש אומרים - בספר עמק ברכה (ד"ס ע"ג) ועוד - שאם יקדש יחסר ב"תמימות" של ימי העומר, ולשיטתם רק לאחר צאת הכוכבים יעשה קידוש. אבל יש חולקים, ומהם בספר יוסף אומץ יו"פא (ס"ח תת, עמ"פ) - היה מגדולי רבני אשכנז לפני מעל 400 שנה - וסוברים שהתוספת מועילה גם לענין זה. ולכאורה המחלוקת תלויה בחקירה האם התוספת היא לכל מילי או רק לענין קדושת היום. ואמנם אפשר לחלק שזה דין מיוחד שצריך "תמימות".³

האם דין תוספת מדאורייתא

ב. ידוע שלהלכה יש דין תוספת מחול על הקודש בשבת ויום טוב, כדעת רוב הראשונים. ואמנם הרמב"ם לא הזכיר דין תוספת בשבת ויום טוב, אלא רק ביום הכיפורים (פ"א מהלכות שביית העשור ה"ו). ואף שהרדב"ז (ח"ב בלשונות הרמב"ם ס' ק"ג ור"ס) כתב בדעתו שגם בשבת יש דין תוספת דאורייתא, יש אומרים בדעת הרמב"ם שאין תוספת אלא רק ביום הכיפורים. ובשו"ת יביע אומר ח"ה (חאו"ח ס' כא אות א) הביא דברי הגמרא במועד קטן (ד,ו). רבן גמליאל ובית דיןנו מננו על תוספת שביעית ובטלוה, ולמדו מגזירה שוה, שנאמר בשביעית "והיתה שבת הארץ לכם", ולומדים משבת בראשית, מה להלן היא אסורה לפנייה ולאחריה מותרים, אף כאן היא אסורה לפנייה ולאחריה מותרים. ומוכח שרלבן גמליאל ובית דיןנו אין דין תוספת בשבת כלל, ואפשר שהרמב"ם שלמד שאין דין תוספת בשבת וביום טוב סמך

1 דברי ראש ישיבת מיר הרב נועם אלון שליט"א: ברשות מרן הראשון לציון שליט"א. כבר דרשו חז"ל (פסחים כג), "את ה' אלוך תירא", "את" לרבות תלמידי חכמים, ואם כן כמו שצריך לשמוע ולהתבטל לקב"ה, כך צריך לשמוע ולהתבטל לתלמיד חכם, ועל ידי כך הוא מתחבר לתלמיד חכם. מי אני שאדבר, אבל זכיתם שמרן שליט"א ממשין את מסורת אביו, וכמה חשוב לשמוע ולהתבטל לרב, לעשות מה שאומר, ולא רק לצאת ידי חובה, אלא לכיון: אני מבטל דעתי בפני הרב שליט"א. וכשאדם מתבטל, אז הוא זוכה לקדושה ולהשפעה של הרב. עכשיו בימי קבלת התורה מתחדש כוח קדושת התורה וקבלת התורה, שזוכה כלול לקבל תורה מאהבה, ולהתבטל ולהידבק בתלמידי חכמים, אמן כן יהי רצון.

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לגאון הרב נועם אלון, ראש ישיבת מיר ברכפלד, חתנו של הגאון רבי נתן צבי פינקל וצ"ל שזכינו להכיר אותו, היה מעמודי התווך של עולם הישיבות. לפני יותר מחמישים שנה כשהיינו צעירים, למדנו בישיבת חברון שהיתה אז בשכונת גאולה, ובשבת אחר הצהריים היינו הולכים לשמוע את השיחות הנפלאות של רבי חיים שמואלביץ בישיבת מיר, הוא דיבר בעברית כי ידע שגם ספרדים באים לשמוע, ואחר כך כתבו והדפיסו את השיחות מאותם שנים. ובכלל ישיבת מיר העמידה רבבות רבבות תלמידים, ואני יודע שאצל כבוד הרב שליט"א אין הבדל בין ספרדים, אשכנזים, ליטאים, חסידים, כולם בני ישראל, כולם אהובים כולם ברורים, והוא מראה פנים לכולם. וכל כולו

על זה. ומכל מקום מרן השלחן ערוך (סימן רסא סעיף ב) פסק הלכה כדעת רוב הראשונים שיש דין תוספת גם בשבת, וכך המנהג הפשוט, שמקבלים שבת ומקדשים מבעוד יום.

תוספת שמחת תורה

ג. חקרנו האם דין תוספת הוא לכל מילי או רק לקדושת היום. **נפקא מינה אחת,** מה שהוכרנו לגבי קידוש בליל שבועות, וכנ"ל. **נפקא מינה שניה,** בחג הסוכות מקדשים בסוכה וגם סועדים בסוכה, אין קידוש אלא במקום סעודה. ומה הדין במי שקיבל עליו יום טוב של שמחת תורה מפלג המנחה - לאשכנזים שעה ורבע קודם השקיעה, אבל למרן (ס"ו רסג ס"ד) שעה ורבע קודם צאת הכוכבים - ורוצה לקדש מבעוד יום, האם צריך לקדש ולאכול בתוך הסוכה, או לא. מצד אחד הרי כבר קיבל עליו יום טוב של שמחת תורה, התפלל ערבית של יום טוב ועשה הקפות, ובפרט לאותם שמיד לאחר תפלת ערבית עושים קידוש ואוכלים משהו ואחר כך עושים את ההקפות. ומצד שני אם נאמר שקבלת התוספת היא רק לענין קדושת יום טוב - שלא לעשות מלאכות האסורות, סוף סוף עדין זה יום הושענא רבה וצריך לאכול בסוכה. ואם יחמייר מספק ויאכל בסוכה שמא יעבור על איסור בל תוסיף. וזה תלוי בחקירה שלנו. הט"ז (סימן תרסח) הביא בשם המהרש"ל (בתשו"ס סי' סח) - היה לפני כ-450 שנה - שימתין לצאת הכוכבים ויקדש בבית, וכתב עליו שגור תענית בחנם, וכתב דודאי מי שמוסיף מחול על הקודש כבר חלף והלך ממנו חובת היום הקודם, והרי זה כמו בלילה ומחר ממש. רואים שהט"ז הבין שתוספת שבת ויום טוב היא לכל הדינים כולם, וכנראה המהרש"ל הבין שתוספת היא רק לענין קדושת היום. להלכה בדבר שאפשר להחמייר בקלות מחמיירים, כי אין על זה שלחן ערוך ורק האחרונים דנו בזה.

כפירת העומר

ד. **נפקא מינה שלישית,** מי שביליל ששי לא ספר⁴ "היום שלשה וארבעים יום לעומר", וגם בשחרית ברח לפני עלינו לשבח ושכח לספור⁵, ובערב שבת הוא

על התורה ועל העבודה, ומרביץ תורה. אברך אותו שירחיב גבולו בתלמידים, לא מספיק חמש מאות, צריך כמו בליקוד חמשת אלפים... יגדיל תורה ויאדיר. אמן.

² הרא"ש (פ"ב דיומא ס"ח) כתב שתוספת זו אין לה שיעור, לאו דוקא חצי שעה וכדומה, אלא העיקר שתהיה מפלג המנחה ועד קודם בין השמשות. וכן פסק מרן השלחן ערוך (ו"ס תרח).

³ [א.ה. וכן משמע מדברי הט"ז, שבי"ט תרסח - הובא להלן (אות ג) - כתב שהתוספת היא לכל הדינים, ובר"ס תצד - הובא בגיליון "השיעור השבועי" הקודם פ"ב במדבר (אות ז) - כתב שבשבועות מאחרים לצאת הכוכבים].

⁴ כגון שהלך לאכול חמין בליל ששי, אני לא יודע מאיפה יצא המנהג הזה, אנחנו בליל ששי היינו עושים 'משומר' - לומדים כל הלילה, וראש הישיבה הגאון הרב יששכר מאיר היה קצת כועס ואומר, אחר כך אתם לא נמצאים ביום ששי בסדר, ומה הרווחתם? זה אונתן שעות! היו יושבים ולומדים, אבל מה הדבר הזה שאוכלים צ'ונט בליל ששי?! ומי שאכל צ'ונט נורדם, ולא התפלל ערבית ולא ספר את העומר, עבירה גוררת עבירה...

⁵ אנתנו נוהגים וגם חלק מהאשכנזים לספור את העומר אחר תפלת שחרית בלי ברכה, ומה שכתב הרב שטרנבוך (תשובות והנהגות ח"א סימן שיב וח"ב סימן רמז) שיש בזה חשש איסור בל תוסיף, נעלם ממנו המהרש"ל (ים של שלמה סוף ב"ק אות מד) שכתב שכך המנהג בארץ ישראל. והריווח בזה שמי ששכח לספור בלילה יספור ביום ויכול להמשיך לספור בברכה.

מתארח אצל חמיו שרגיל להתפלל בפלג המנחה ולקבל שבת מבעוד יום, וכשבאים לבית לעשות קידוש, נזכר שלא ספר אתמול את העומר, ואומרים לו, תספור עכשיו ארבעים ושלשה ואחר צאת הכוכבים תספור (היום ארבעה וארבעים יום לעומר), והוא אומר, אבל צלתי שבת. זה תלוי בחקירה שלנו, אם נאמר שקבלת שבת היא לכל מילי, זה כבר נקרא יום שבת והפסיד את מצות ספירת העומר, וכפי שהסברנו כמה פעמים שאנו חוששים לדעת בה"ג (בתוס' מנחות טו. סד"ה זכר) ועוד חמשה ראשונים שכל ספירת העומר היא מצוה אחת ארוכה, כמו שרשרת מחוברת בלולאות, שאם חיסר יום אחד כבר נקרעה השרשרת, ולכן לא יכול להמשיך לספור בברכה. אבל אם נאמר שתוספת שבת היא רק לענין קדושת השבת - תפלת שבת ושבתיה ממלאכות, אם כן עדיין יכול לספור את הספירה של אתמול. דן בזה באריכות בספר זרע אמת (ח"א ס"ו) לרבי ישמעאל הכהן, שהיה גאון ספרדי לפני כ-250 שנה.

שמועה קרובה ושמועה רחוקה

ה. נפקא מינה רביעית, בדין שמועה רחוקה ושמועה קרובה, מי שהודיעו לו שנפטר קרובו בתוך שלשים יום, אפילו ביום השלשים⁶, זה נקרא שמועה קרובה, וצריך לשבת שבעה. ודינו כמי ששמע ביום המיתה והקבורה, שלמחרת בבוקר אינו מניח תפלין כלל, מפני שהאבל מעולל בעפר קרנו, ואין זה כבוד לתפלין שנקראו "פאר". ורק ביום השני מניח תפלין אחר הנץ החמה. אבל אם לא ידע שנפטר קרובו, ורק אחר שלשים יום נודע לו, זה נקרא שמועה רחוקה, והדין הוא שחולץ את הנעלים, עושה קריעה, מברך "דיין האמת", שברכה זו היא על שמועות רעות (ברכות פ"ט מ"ב) ולא מדין אבלות, ויושב על הארץ שעה אחת.⁷

למה "עליו השלום"

1. ספרתי כמה פעמים אבל יש צעירים שלא שמעו, בתקופה שמרן זצ"ל כיהן כרב ראשי במצרים⁸, היתה מלחמת השחרור, ואחיה של הרבנית נהרג במלחמה, ושלחו לרב טלגרמה עם ההודעה על כך, אבל הרב לא סיפר לרבנית כלום. כעבור כמה שנים אחר שהגיעו לארץ, יום אחד ביקרה אצל המשפחה, והזכירו "אביגדור עליו השלום", והיא התפלאה. אמרו לה, לא שמעת? הוא נהרג במלחמה. אמרה, לא שמעתי. כשבאה למרן אמר לה שתעשה קריעה - נשים הולכות לצד וקורעות וסוגרות בסיכת ביטחון - ותוריד נעלים, ותשב על הארץ כמה דקות, וכך תצא מגזירת שבעה. וכששאלה למה לא אמרת לי במצרים שאחי נפטר? אמרו לה, בשביל מה לספר לך, וכי את אומרת קדישי?! אם היית אומר לך היית צריכה

ואין לחוש לבל תוסיף, כי איסור זה נאמר שלא ליטול שני לולבים או שני אתרוגים יחד, אבל כשחוזר על מצוה פעמיים, ומעננע את הלולב כמה פעמים, בהלל ובהקפות ובפתיחת ההיכל, עושה כן לחיוב מצוה, וכן מי שכותב במכתב היום מ"ט למטמונים - מ"ט מונים, וכתבה כדיבור דמי, אין בכל זה בל תוסיף.

⁶ מי שהודיע ביום השלשים הוא טיפשי - "ומוציא דיבה הוא כסיל" (משלי י, ח), למה הודיע לו עכשיו וגרם לו לביטול תורה, היה ממתין ללילה, שאז יהיה ליל ל"א לפטירה, ואז היה יושב שעה אחת בלבד. אבל אם האבל אינו בטלן גם כשיושב שבעה ולמד הלכות אבלות, וכמו שעשה מרן זצ"ל, שכאשר יושב שבעה על קרוביו היו שעות מדויקות של ניהומים, אחר הצהרים ובבילה, וכל שאר הזמן היה יושב ולומד הלכות אבלות. בשו"ת יביע אומר חלק ד' יש קונטרס שלם של תשובות שהרב כתב כשישב שבעה על בתו הקטנה לפני כמעט שבעים שנה.

⁷ לאו דוקא שעה של ששים דקות (בי"ח ח"ב ח"ו ד" ס"ח), וכתבו תלמידי רבינו יונה (ברכות ל:) על החסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת לפני התפלה ושעה אחרי התפלה, שזו שעה ממש, אבל בהרבה מקומות שנאמר שעה אחת אינו שעה דוקא, אלא זמן מועט. וגם בגט שאבד ואחר זמן מצאו גט, חוששים שמא החליפו את הגט (גיטין כו), ולאו דוקא שאבד במשך שעה של ששים דקות.

⁸ הרב הראשי הרשמי היה סג' נהור, ולא היה דתי, היו עליו סיפורים מבהילים, אבל נתמנה על ידי השלטונות, והביאו את הרב שהוא דתי... בזמנו המלך פארוק קיבל את פני הרב, והוא היה מלומד, היה בוחן את הרב על התנ"ך, אומר פסוקים ומרן עונה, זה פסוק באיוב, זה פסוק במשלי. הרב היה במצרים במשך שלש שנים, והקים שם עולה של תורה, ובזמנו היו במצרים בקהיר לבד חמישים אלף יהודים, וביניהם תלמידי חכמים.

⁹ אמרתי כמה פעמים, מרן מעולם לא היה בחנות מכולת ולא בשוק ולא בבנק, אף פעם לא עשה ספונג'ה, אף פעם לא עשה כלים או כביסה, אלא כל הזמן ישב ועסק בתורה, כמובן בהסכמת הרבנית. שלא יבינו לא נכון, שלא יאמרו, היו לו שנים עשר ילדים ולא התחשב ברבנית? הוא עזר לה בדברים אחרים, אני עוד זוכר שהיה מושיב אותנו כל יום לארוחת צהרים או ערב ומאכיל אותנו ותוך כדי לומד. את התינוקות היה מאכיל ביד אחת, וביד השנייה היה מחזיק בספר בידו ומעיין. וגם היה מביא עוזרת לבית, כשהיינו גרים בפתח תקוה הביא עוזרת לרבנית, למה? תשמעו סיפור מעניין.

כשנולדו לרב ולרבנית תאומות, היו הן אז בכינינות, והרבנית ביקשה מהרב: אני לא יכולה לבד להשתלט עליהן, זו גומרת וזו מתחילה... אבל אני לומד וכותב תשובות! היא המשיכה להתלונן, והוא פנה למרן ורבו רבי אפרים הכהן ראש המקובלים ואביו של חכם שלום ע"ה, וסיפר לו על כך. רבי אפרים עלה לאוטובוס של פעם שמוציא עשן ונוסע לאט, ונסע לפתח תקוה, אני הייתי לבד בבית, האחים הגדולים עדיין למדו בתלמוד תורה, וכשהגיע זכיתי להיות בבית ולראות את פניו הקדושות. ובא וסיפר לרבנית שחלם חלום, והנה הוא רואה את מרן זצ"ל יושב ולומד ואש מקיפה אותו, והוא מאיר את כל העולם כולו, אמר לה, את יודעת מי זה בעולם? הוא יאיר את כל העולם! אמרה: ככה בעלי? אני מבטיחה שלא אפריע

לשבת שבעה, ומי יבשל לכל בני הבית ויכין את צרכי הבית?! זה לא בגלל שחשב על עצמו, אלא דבר ראשון הרב לא ידע לבשל, ודבר שני זה ביטול תורה, כמה תשובות נפלאות הרב כתב בשנים שהיה במצרים ונדפסו ביביע אומר, וכמה שיעורים מסר לציבור במצרים, ואם תשב שבעה הוא יצטרך לעשות ביביסטר לילדים...? ללא ללמוד מזה הלכה למעשה שלא יצטרך לאשתו כי רוצה שתבשל ותכין לו, ורק מי ששקוע בלימוד וכותב תשובות ומזכה את הרבים כמו מרן שיעשה כך...

קיבל שבת ונודע לו

ז. הנפקא מינה תהיה באדם שקיבל שבת מבעוד יום ונודע לו שקרובו נפטר, ויום ששי הוא יום כ"ט לאבלות, ושבת היא יום השלשים. אם נודע לו בשבת עצמה, כיון שבשבת לא יושבים שבעה ונוהג רק דברים שבצנעה, שלא עולה לספר תורה ולומד רק בהלכות אבלות ודברים המצערם, אבל דברים שבפרהסיא אינו נוהג, הולך עם בגדי שבת ובלי קריעה, במוצאי שבת יושב שעה אחת ונפטר, כדין שמועה רחוקה. וכן נפסק בשלחן ערוך (או"ח סי' תקמח ס"ה). ואם קיבל שבת מפלג המנחה ונודע לו מבעוד יום, אם נאמר שתוספת שבת היא לכל מילי, נמצא שהוא כבר בשבת, ובמוצאי שבת ישב שעה אחת ויפטר, אבל אם תוספת שבת היא רק לקדושתה ולאיסור עשיית מלאכה, הרי זה נחשב יום ששי שהוא יום כ"ט לאבלות, ובמוצאי שבת ישב שבעה כדין שמועה קרובה.

קיבל רגל ונודע לו

ח. נפקא מינה חמישית, מי שנפטר קרובו בערב חג הפסח או חג השבועות או חג הסוכות, אפילו ישב שעה אחת הרגל מוציא אותו מגזירת שבעה¹⁰, ואין הבדל בזה בין אב ואם לשאר קרובים, ורק לגבי השלשים יש הבדל, שהרגל מקצר את השלשים על שאר קרובים, אבל לא על אב ואם (עי' שו"ע יו"ד סי' שצט ס"א וס"ד). ומי שקיבל יום טוב מבעוד יום, ובאו ואמרו לו שאחיו נפטר, אם הקבלה היא לכל מילי, ימתין למוצאי יום טוב האחרון וישב שבעה, אבל אם הקבלה היא רק לקדושה ולאיסור מלאכה¹¹, ישב כמה דקות ויקבל ניהומים ויפטר מגזירת שבעה.

נטיילת לולב

ט. נפקא מינה שישיית, אם באחד מימי חג הסוכות שכח ליטול לולב, או שלא היה לו לולב, או שנודע לו שהלולב שנטל הוא יבש ופסול, או שהאתרוג שנטל מורכב ואפשר לסחוט אותו כמו לימון לסלט... ונזדמן לו לולב או אתרוג סמוך לשקיעה אחר שקיבל תוספת שבת חול המועד, או אחר שקיבל תוספת יום טוב של שמיני

לו! מרן אמר לי שהחלום הזה לא היה ולא נברא, אבל אני חושב שהוא נכון, ומרן אמר זאת בענוה. חכם אפרים אמר למרן, שישלם את דמי העוזרת ממעשר כספים, שהרי לספרדים אינו דין גמור (עי' יחיה דעת ח"א ס"א פ"ו), וכמו שכתב בשו"ת בית דינו של שלמה (יו"ד סי' א, ד"ג ע"א), והאשכנזים מקפידים בזה ורואים ברכה, עשר בשביל שתתעשר (תענית ט). וטוב שגם הספרדים יתנו מעשר כספים, אבל רבי אפרים אמר למרן, במקום לתת מעשר כספים תביא עוזרת לרבנית. ואכן שילם לבת מבית יעקב בפתח תקוה שתבוא כמה שעות ביום לעזור לרבנית. אדם צריך לעזור לאשתו, יש אנשים שעוזרים לכל העולם, ורק לאשתו לא עוזרים, צריך לעזור, אבל בגבולות, תלמיד חכם לא יעשה ספונג'ה ולא יחליף לתינוק... אבל יאכיל את התינוקת, שלא תאכל לבד ותלכלך את כל החדר.

לפני יותר משישים שנה הרבנית היתה הולכת לחנות ברח' שטראוס, ומבקשת מבעל החנות: הפרקא של בעלי נשחק והוא צריך חדש, אם תוכל לבוא לבית שלי. אז לא היו מוכרים מוכן והיה צריך לקחת חסות. אמר לה המוכר, שיבוא לכאן ונמדוד. אמרה לו, אשלם יותר ותבוא לבית. המוכר היה בא עם כלי המדידה, והרב היה לומד ותוך כדי היה מודד לו... הרבנית היתה הולכת לחנות נעלים ואומרת: בעלי צריך נעלים חדשות, הנעלים שלו כבר קרועות והוא הולך בגשם, והוא לא יבוא לכאן למדוד, הוא לומד תורה! המוכר היה לוקח כמה זוגות נעלים ובא לבית, והיו מודדים לרב תוך כדי שהיה לומד. כך היה! אני זוכר את הדברים האלה. הרבנית היתה מסורה למרן מאוד. כשנולד אחי הקטן רצינו ללכת לתלמוד תורה וביקשנו מאבא שאנחנו צריכים לקחת פרוסות לחם. אמר: טוב, ארד לקנות לכם. הרב ירד, ואנחנו מחכים ומחכים, אחרי חצי שעה חזר ואמר: אני לא יודע איפה המכולת...

¹⁰ פעם מישהו מהמשפחה נפטר בערב סוכות, ואחר הצהרים עשו הלוי והזדרזו לקבור מהר, והקרובים ישבו כמה דקות על אבנים בבית הקברות, כי לא היו מספיקים להגיע לביתם בגבעת שאול, ועברנו לפנייהם ואמרנו: מן השמים נתנומו. ואחר כך קמו, והרגל הוציא אותם מגזירת שבעה.

¹¹ אתם יודעים שבימים טוב אסור להדליק חשמל, ומה שכמה חכמים מהדור הקודם רצו להתיר, הראשון לציון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל (ח"א סי' ט), רבי יעקב משה טוליאנו מת"א בשו"ת ים הגדול (ט"ו פ"ו), ורבי יוסף משאש מחיפה בשו"ת מים חיים (ח"א סי' צד), כי הטכנאים אמרו להם שהחשמל נמצא תמיד בחוטים, ובהדלקה הוא רק יוצא לחוץ. והיו כמה שנמשכו אחריהם. אבל באמת רק על ידי פגישת שני החוטים נולד החשמל, ומי שיראה מישהו מדליק חשמל ביים טוב יוכיח אותו בעדינות, ואם יגיד: אתה פוגע ברבנים שלנו שהתירו, תענה לו, אין ספק שהם היו גדולים, הרב עוזיאל היה אחד מרבותיו של מרן זצ"ל, הרב משאש היה חסידי קדישא ופניו כמלאך ה' צבאות - זכינו להכיר אותו, וגם הרב טוליאנו היה הרב הראשי לתל אביב ובסוף ימיו היה שר הדתות, ועשה הרבה למען התורה והרבנות. כבודם במקום מונח, אבל הטכנאים בזמנם לא היו בקיאים בחשמל והטעו אותם, ואילו היו בזמנינו היו מבינים שטעו (עי' ביבי"א ח"ב ח"א סי' כו, ויחיד"ח ח"א סי' לב).

עצרת. זה תלוי בחקירה שלנו, אם קבלת התוספת היא לכל מיילי, כבר חלף הלך לו היום הקודם וכל דיני, ובשבת לא נוטלים לולב גזירה שמא יעבידנו ארבע אמות ברשות הרבים (סוכה מב סע"ב), וגם בשמיני עצרת לא נוטלים לולב. ואם נאמר שהתוספת היא רק לענין קדושה ומלאכות, יכול עדיין ליטול לולב.

שבת להתפלל מוסף

י. נפקא מינה שביעית, מי שהתפלל שחרית בראש חודש או בחול במועד, ולא חש בטוב, והלך לנוח, וחשב שכאשר יקום יתפלל מוסף, אבל שכח, ובערב התפלל ערבית בפלג המנחה וקיבל שבת מבעוד יום, ולפתע נזכר שלא התפלל מוסף¹². לכתחילה צריך להתפלל מוסף עד שבע שעות, שזה הזמן שהיו מקריבים קרבן מוסף, ואם לא התפלל תוך זמן זה נקרא פושע (ברכות כח), אבל בדיעבד יכול להתפלל כל היום. והשאלה האם יכול להתפלל מוסף של היום הקודם אחר שקיבל תוספת שבת, אם התוספת היא לכל מיילי, כבר עבר היום הקודם והפסיד את תפלת מוסף, ואם התוספת היא רק לקדושת השבת, ושלא לעשות מלאכות כמו בורר ומבשל וטוחן, זה עדיין נקרא ראש חודש, או חול המועד, ויכול לעמוד ולהתפלל מוסף.

שבת לומר הלל

יא. נפקא מינה שמינית, בכל ימי חג הסוכות וכן בחג השבועות ובחנוכה אומרים את ההלל בברכה, ובראש חודש מנהגינו לאמרו בלי ברכה, וכדעת הרמב"ם (פ"א מברכות ה"ט, ופ"ג מנחמה ה"ז), וכתב מרן השלחן ערוך (סימן תכב סעיף ב) שכן המנהג בארץ ישראל, ומנהג האשכנזים לברך גם בראש חודש. ומה יהיה הדין אם ביום ששי של אחד מהחגים הללו לא אמר את ההלל, ונזכר אחר שקיבל שבת מבעוד יום, והרי בליילה לא מברכים על ההלל, האם יכול לברך בשעה כזו שכבר קיבל שבת, זה תלוי בחקירה, אם נחשב שהיום הקודם חלף הלך לו וכדברי ה"ט, לא יכול לברך על ההלל, אבל אם התוספת היא רק לקדושת השבת, יכול לומר הלל בברכה, ולהלכה יקרא הלל בלי ברכה.

לא התפלל מנחה

יב. נפקא מינה תשיעית, מי שלא התפלל מנחה ביום ששי, כגון שהלך לישון ביום ששי בצהרית, כי בכל ליל שבת יש לו חברותא, גם בחורף וגם בקיץ, חבל לאבד לימוד גשבת ששווה פי אלף מבחול, ולאו דוקא פי אלף בדיק, אבל החשיבות היא גדולה מאוד [ראה בא"ח ש"ש ר"פ שמות, וילקוט יוסף שבת כרך א' ח"ד עמ' תריג, שהכוונה שיצליח יותר בלימוד בשבת]. ובשביל ללמוד בחברותא צריך להיות עירני, ולכן הלך לישון וכיוון שעון מעורר, אבל נגמרה הבטרייה של השעון ולא צלצל, והתעורר אחר צאת הכוכבים, אנוס רחמנא פטריה, וירוצ מיד לבית הכנסת להתפלל ערבית שתיים, ואם התעורר מבעוד יום ורוץ לבית הכנסת למיין של פלג וקיבל שבת עמהם, ולפתע נזכר שעוד לא התפלל מנחה, אם הקבלה לכל מיילי, לא יכול להתפלל מנחה, אבל אם רק לקדושת השבת, שיתפלל מנחה. אבל נפקא מינה זו היא רק בקיבל שבת עם הצבור, כי יש בזה סתירה בשלחן ערוך (מסיון רסא סעיף ד לסימן שצג סעיף ב), ולהלכה ביארו האחרונים שאם קיבל שבת ביחיד כל עוד לא הגיע צאת הכוכבים¹³ של הגאונים יכול להתפלל מנחה, ואם קיבל שבת בצייבור הפסיד תפלת מנחה.

שבת יעלה ויבוא

יג. נפקא מינה עשירית, חל ראש חודש ביום ששי או בחול המועד ושכח יעלה ויבא בתפלת מנחה. הרי כולם יודעים שמי ששכח יעלה ויבא בתפלה חוזר, חוץ מערבית של ליל ראש חודש, מפני שאין מקדשים את החודש בליילה (ברכות ל). ובכלל יש לחקור באופן שלא אמר יעלה ויבא, האם נחשב כאילו לא התפלל, או שהתפלל ורק החסיר מעין המאורע, התוספות (ברכות כו: ד"ה טעה) כתבו בשם רבינו יהודה, שאם התפלל מנחה בראש חודש, אבל טעה ולא הזכיר יעלה ויבא, ונזכר במוצאי ראש חודש, לא יתפלל ערבית שתיים, שהרי כבר התפלל מנחה, אלא שלא הזכיר מעין המאורע, ואם יתפלל בליילה לא יוכל להשלים את מה שהחסיר. אולם הרא"ש (פ"ד דברכות סימן ב) הביא דעת חכמי פרובינצא, שאם לא הזכיר יעלה ויבא נחשב כאילו לא התפלל כלל, ולכן יתפלל ערבית שתיים, כי חסרה לו תפלה. להלכה מרן בשלחן ערוך (סימן קצ"ח סעיף יא) פסק שיתפלל תפלת נדבה, כלומר שלפני תפלת ערבית השניה יעשה תנאי: אם כדעת הרא"ש שאני חייב להתפלל, היתה התפלה כתשלומין, ואם כדעת התוספות שאני לא צריך להתפלל, היתה התפלה נדבה. וכל זה שייך בחול, אבל אם ראש חודש חל ביום ששי ולא הזכיר יעלה ויבא

¹² אגב, להלכה גם הנשים מתפללות מוסף, ואף שהצ"ח (ברכות כו) דן ופלפל לפטור את הנשים ממוסף, ולפני שנים רבות מרן כתב בשו"ת יביע אומר ח"ב (סימן ו) לחשוש לאחרונים הסובבים שאין לנשים להתפלל מוסף, אבל בספר חזון עובדיה (שבת ב' עמ' רד) חזר בו והביא להקט פוסקים שנשים שייכות בתפלת מוסף. הגם שאי אפשר לחייב אותן בתפלה זו, שהרי חייבות בתפלה אחת ביום, או שחרית או מנחה או ערבית, אבל יכולות להתפלל גם מוסף.

¹³ בחסידות סאטמר ברחוב יואל מתפללים מנחה מאוחר לאחר צאת הכוכבים שלנו, ואם קוראים לו: 'אצ'נט' - עשירי! לא יצטרף עמהם, כי לנו אסור להתפלל מנחה אחר צאת הכוכבים, שמנהגינו בכל המקומות כדעת הגאונים, ועושים כמו רבינו תם רק לחומרא.

ונכנסה שבת, אין להתפלל תשלומין על תנאי של נדבה, מפני שבשבת לא מקריבים קרבן נדבה. אבל יש לו פתרון לומר לשליח ציבור שיכוין עליו בברכת מעין שבע, וגם הוא יתכוין לצאת. ומה הדין אם נזכר אחר שקיבל שבת מבעוד יום? זה תלוי בחקירה שלנו האם תוספת שבת לכל מיילי או לא.

לא תקע בשופר

יד. נפקא מינה אחת עשרה, חל יום ב' של ראש השנה ביום ששי, ולא שמע תקיעות שופר, או ששמע תקיעות והיו על הפנים¹⁴... וקיבל שבת מבעוד יום, ולפתע בא מישהו ואמר: אם שמעת את התקיעות מפלוגי תדע שהוא לא תוקע כהלכה ותחזור לתקוע בעצמך, האם יוכל לתקוע בשופר גם אחר שקיבל שבת? זה תלוי בחקירה שלנו, אם קבלת השבת היא לכל מיילי, הפסיד את מצות תקיעת שופר, אבל אם קבלת השבת היא רק לקדושת שבת, יתקע עכשיו בלי ברכה.

לא קרא מגילה

טו. נפקא מינה שתיים עשרה, חל יום ששי י"ד באדר ביום ששי, גם בני הערים המוקפות חומה קוראים בו ביום (מגילה ב), כי בשבת ט"ו באדר לא קוראים את המגילה, גזירה שמא יטול את המגילה בידו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירה ארבע אמות ברשות הרבים (שם ד), ואם ביום ראשון ט"ז באדר לא קוראים את המגילה שנאמר "ולא יעבור". ואם לא קרא את המגילה וקיבל שבת מבעוד יום, ושאלו אותו: קראת את המגילה? אמר: לא, ביום ראשון קוראים את המגילה... אמרו לו: מה פתאום, בפורים משולש קוראים את המגילה ביום ששי, וביום ראשון עושים סעודת פורים ומשתכרים, מה השתכרת היום?!... אבל הוא לא ידע. האם יוכל לקרוא את המגילה אחר שקיבל שבת? זה תלוי בחקירה, אם קבלת השבת היא לכל הדברים כולם וחלף הלך לו היום הקודם, לא יוכל לקרוא מגילה בשבת, אבל אם קבלת השבת היא לקדושה, יכול לקרוא עכשיו את המגילה.

רצה והחליצנו

טז. נפקא מינה שלש עשרה, אשה שקיבלה עליה שבת מבעוד יום, אם יכולה לעשות הפסק טהרה או לא (עי' ילקוט עמ' תמג). נפקא מינה ארבע עשרה, אשה שאכלה בערב שבת מפלג המנחה, וסיימה את הסעודה, וקיבלה שבת מבעוד יום, האם תזכיר "רצה והחליצנו" בברכת המזון, וזה תלוי בחקירה אם תוספת שבת היא לכל דיני הלילה או רק לקדושת השבת.

בשר בחודש אב

יז. נפקא מינה חמש עשרה, ראש חודש אב שחל בשבת, הלא אפילו בראש חודש אב שחל בחול כתב החיד"א (במורה באצבע את רגל) שהמנהג לאכול בשר לכבוד ראש חודש, וכל שכן בשבת, שאפילו אם תשעה באב עצמנו חל בשבת מעלה על שלחנו כסעודת שלמה בשעת מלכותו (תענית כט). ואם אכל בשר בסעודה שלישית ושר שירי שבת, שירי נשמה... והגיע זמן צאת הכוכבים ויצאה השבת, אבל הוא מוסיף מחול על הקודש גם ביציאת השבת, האם יוכל להמשיך לאכול בשר? גם זה תלוי אם תוספת שבת היא לכל מיילי או לא.

לא הניח תפלין

יח. נפקא מינה שש עשרה, אדם שלא הניח תפלין ביום ששי וקיבל שבת מבעוד יום, ולפתע נזכר שעוד לא הניח תפלין, אם נאמר שנכנס יום שבת לכל דבר, אין להניח תפלין בשבת, והפסיד את המצוה. [וכמו שנתבאר בספר מקדש שאסור לטלטל תפלין בשבת, הובא בב"י (סי' שח), והביא שכתב רבי לוי בן חביב דמרגלא בפומייהו דאינשי דהוו מוקצה, ושיבוש גמור הוא, שהרי כתבו התוס' (ביצה סו. ד"ה דהכי) שאין מוקצה שאם ירצה יכול להניח כדי להתלמד, ואין בזה איסור. וסו"ט בדברי תרומת הדין (סי' ע) שאין מוקצה. ומשמע מדברי הרשב"א (בתשו"י סי' סא) שאם מכיון לשם מצוה, נכון להחמיר מצד מוקצה. ואמנם תיק של טלית ותפלין, ורוצה לקחת משם את הטלית, יש מי שכתב שבוה הוא מבטל את שימוש הכלי הגדול שבתוכו התפלין והטלית, כי עתה יש שם רק תפלין ומבטל כלי מהיכנו, אולם במאירי (שבת קמב. ד"ה כב) מבואר שכיון שזה נעשה מאליז אין בזה איסור מבטל כלי מהיכנו. ועכ"פ אם תוספת לכל מיילי איך יניח תפלין, זה כבר שבת. אבל אם נאמר שעדין נחשב יום ששי ותוספת שבת היא רק לענין שמקבל עליו את קדושת השבת ונאסר במלאכות, אם כן צריך הוא להניח תפלין, כי עשה דוחה לא תעשה. אם התפלל ערבית ביום חול מבעוד יום, ונזכר שלא הניח תפלין, כתב מרן בשלחן ערוך (סימן ל סעיף ה) שאין לו להניחם אחר תפלת ערבית. בילקוט יוסף

¹⁴ כל הקולות כשרים (ש"ע סי' תקפו ס"ו), אבל אור הוא לא קול, ולפעמים מביאים צדיק ותלמידי חכם שיתקע בשופר, אבל הוא לא יודע לתקוע, צריך קודם כל שידע לתקוע. כשלמדנו בשיבות, המשגיח ע"ה תקע בשופר, ותקע נורא ואיום, בלשם ייחוד הוא אמר באיתי לתקן ולא לקלקל והיה צריך לומר להיפך... נגמרה התפלה, וחכם שלום צ"ל שאל, יש כאן מישהו שידוע לתקוע? אמרתי לו: אני יודע לתקוע. ותקעתי מאה ואחד קולות, כנגד הקולות של אם סיסרא... וכך יצאו ידי חובה.

(סימן ל סעיף 1) כתבנו שבאופן זה יניח תפלין בלי ברכה, וכולם שואלים מיד, הרי תמיד אתם צועקים קיבלנו הוראות מרן?!... והביאור הוא שמרן השלחן ערוך (סי' רסא סעיף ב) עצמו פסק בזמן צאת הכוכבים כדעת רבינו תם, ומי שמתפלל ערבית לפי פלג המנחה של הגאונים, מברך ברכות לבטלה, כי רק כששלש דקות לפני השקיעה שלנו זהו זמן פלג המנחה לרבינו תם, ולפני כן זה יום גמור שאין להתפלל בו ערבית. אמנם המנהג לא כמו רבינו תם, אלא כמו הגאונים שהיו לפניו, ובמקום מנהג לא אמרין סב"ל, אבל לענין תפלין הלא לדעת מרן זה עדיין יום גמור והוא חייב להניח תפלין, ובהתחשב בסברא שאם לא מניח תפלין יום אחד זה דבר חמור מאוד (ע"ר"ה ז), מורים לו להניח גם אחר שהתפלל ערבית. ואם קיבל שבת, הרי בשבת לא מניחים תפלין, וזה תלוי בחקירה שלנו אם קבלת שבת היא לכל מייל או לא, ולהלכה יניח תפלין בלי ברכה.

סעודת שבת מבעור יום

יט. נפקא מינה שבע עשרה, אם יוצא ידי חובת סעודת שבת בזמן התוספת, זה ודאי דאחר שקיבל שבת רשאי לקדש ולאכול (ש"ע סי' רסו ס"ב), אבל היה צד לומר, כי מאחר שבגמרא שבת (ק"ז סעי' ב) למדו דין שלש סעודות כמה שנאמר שלש פעמים היום "אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שֶׁבֶת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִקְצְאוּהוּ בַּשֶּׁבֶת" (שמות טז, כה), שמא לא מועיל מה שאוכל בזמן התוספת, כי סוף סוף אכל ביום ששי קדוש ולא במציאות של יום שבת. אבל אם נאמר שזמן התוספת נחשב כשבת לכל הדינים, מובן מדוע יוצאים בזה ידי חובת סעודת שבת. (סעי' יח, יט נוספו אחר השיעור).

הלכות עירובי תבשילין

מתוך השיעור שנמסר במצאי שבת קודש פרשת במדבר שנת תש"פ

עירובי תבשילין

א. השנה חל שבועות בערב שבת, ויש שרוצים לבשל ביום ששי - חג שבועות - לכבוד שבת. ידוע מה שנאמר בתורה (שבת יב, טו) "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם", ומכאן למדנו שמוותר לבשל ביום טוב ולהבעיר מאש לאש. כל ההיתר לבשל ביום טוב הוא לבשל לצורך יום טוב עצמו, אבל אסור לבשל מיום טוב לחול, ובגמרא (פסחים מו: ב) נחלקו אם לוקה על איסור זה או לא לוקה, אבל כולם מודים שזה איסור תורה. מהתורה היה מותר לבשל מיום טוב לשבת, כי שניהם קדושה אחת - בשניהם אסור לעשות מלאכות, או מטעם "הואיל ומקלעי ליה אורחים" - אולי יבואו אורחים ביום טוב ויצטרכו לכל הכמות של האוכל. אבל חכמים גזרו שכדי לבשל מיום טוב לשבת צריך לעשות עירובי תבשילין, גזירה שמא יבשלו מיום טוב לחול, וההיתר של עירובי תבשילין הוא מפני שמראה שהתחיל לבשל כבר מלפני היום טוב. עירובי תבשילין הם מדרבנן, אבל בגמרא (ביצה טו) מבואר שיש להם סמך מהתורה, שנאמר (שמות טו, כג) "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו", מכאן אמר רבי אלעזר אין אופים אלא על האפוי ואין מבשלים אלא על המבושל. גם מהגמרא במסכת יומא (כה) משמע שעירובי תבשילין מדרבנן, כי מבואר שם שאברהם אבינו קיים כל התורה כולה לרבות עירובי תבשילין, ופירש רש"י שהם מתקנת סופרים.

זמן הנחת העירוב

ב. לכתחילה יש להניח עירובי תבשילין בערב יום טוב סמוך לשקיעת החמה, מברכים על העירוב שהוא כזית פת וביצה וכדומה, ואומרים הנוסח: "בדין עירובא יהא שרי לנא לאפויי ולבשולי ולאלדוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיום טוב לשבת" [בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהדליק הנר ולעשות כל צרכי מיום טוב לשבת], ומניחים מיום טוב באיזה מקום כגון על המקרר. אם עשה את העירוב יום או יומיים לפני החג, כגון שחשש שישכח להניח עירוב בערב החג, יש מחלוקת הפוסקים אם עירוב כזה מועיל, לכן להלכה לכתחילה אין להנהיג כך, אבל בדיעבד מועיל, וכתב בכף החיים (סי' תקס"ק ט"ז) שלכתחילה יעשה עירוב אחר בערב החג. ואם בכל זאת סומך על העירוב הזה, יאמר עליו הנוסח "בדין עירובא" בלא ברכה.

פת ותבשיל

ג. הזכרתי בפשטות שהעירוב הוא פת וביצה וכדומה, אבל זה לא פשוט ויש בזה מחלוקת ראשונים. התוספות ביצה (י"ד"ה אמר) כתבו בשם רבינו תם שבעירוב יש להניח פת ותבשיל,

וכן דעת הרא"ש (ביצה טו), וכתב שכן דעת בה"ג ורבינו שמשון. לעומתם הרי"ף (בתשובה סימן ש"ב) והרמב"ם (פ"ו מהלכות י"ט"ה) סוברים שדי בתבשיל ואין צורך גם בפת, וכן דעת הרמב"ן והרשב"א (ביצה טו). וכתב הרב המגיד שנהגו להתמיר להצריך פת ותבשיל. וגם מרן הבית יוסף (סימן תקפ"ו) אחרי שהזכיר את המחלוקת בקיצור, כתב שמעיקר הדין הלכה כהרי"ף והרמב"ם שהם שני עמודי הוראה, ובפרט שגם הרמב"ן והרשב"א סוברים כמותם, אבל המנהג בהתוספות והרא"ש לערב בפת ותבשיל. וכן פסק בשלחן ערוך (שם סעי' ב): עירוב זה עושים אותו בפת ותבשיל, ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד, מותר. וגם אם עשה בפת לבד, בדיעבד מועיל.

עירוב על הדלקת הנר

ד. אנשים רבים גומרים להכין את כל התבשילים של יום טוב ושבת לפני החג - רוצים בהג ללמוד תורה, לא לבשל... - ושומרים אותם בקיור, ולפני שבת מניחים את האוכל על הפלאטה, וכשהזורים מבית הכנסת כבר האוכל מוכן לאכילה, ולכאורה הם לא עושים ביום טוב מלאכה כלל, ומה שמניחים על הפלאטה לא נחשב בישול, כי אין בישול אחר בישול, ואם כן יש לשאול האם הם צריכים לעשות עירובי תבשילין, או שעדיין כיון שעושים מלאכה היא הדלקת נרות לכבוד שבת, האם צריך לעשות עירובי תבשילין. ובבית יוסף (סימן תקפ"ו) הביא מחלוקת בדין זה, ודייק מלשון הרמב"ם (פ"ו מהל' יום טוב ה"ח) שאין צורך לעשות עירובי תבשילין על הדלקת נרות, כי כתב בנוסח העירוב "בעירוב זה יתיר לי לאפות ולבשל", ולא הזכיר "ולהדליק הנר", אולם בנוסח של הרא"ש (ביצה פ"ב סימן טו) והר"ן (ביצה י"א מדפי הרי"ף) כתוב גם "ולאדלוקי משרא", ומשמע שהעירוב הוא גם על ההדלקה. ובנוסח שבסידורים שלנו גם כתוב "ולאדלוקי שרגא". ומרן בשלחן ערוך (שם סעי' ט) פסק: מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת, ויש אוסרים. וסתם ויש הלכה כסתם, לכן מעיקר ההלכה מי שבישל מערב יום טוב ואין בדעתו לבשל ביום טוב לא צריך לערב כלל, ומכל מקום טוב לכתחילה שיעשה עירובי תבשילין, אבל בלי ברכה, וכמו שכתב המאמר מרדכי (סי' יח) כי יש בזה ספק ברכה לבטלה, ובפרט שמרן כתב בסתם שלא מערבים על הדלקת הנרות. ובדיעבד אם לא עירב מותר לו להדליק את הנרות ביום טוב מאש לאש, כעשרים דקות לפני השקיעה.

עירובו של רב העיר

ה. כצירוף יש לומר, שמי שלא עשה עירוב יכול להדליק הנרות ולסמוך על רב העיר שמעבר לכל בני העיר. יש אומרים שאדם ששכח פעם אחת לערב יכול לסמוך על העירוב של רב העיר, אבל אם שכח פעם שניה נקרא פושע ויותר לא יסמוך על זה, אולם בשו"ת ננסת יחזקאל (סימן כא) כתב שבזמן הזה אפילו שכח פעם שלישית או רביעית נוהגים לסמוך על העירוב של רב העיר, וכך ההלכה, אבל כמובן שאין לסמוך על זה לכתחילה וכל אחד צריך לערב לעצמו.

נשים בעירוב תבשילין

ו. גם נשים חייבות בעירובי תבשילין, לכן אשה שמתגוררת לבדה, או אשה שבעלה לא נמצא, תניח עירוב תבשילין ותראה את הנוסח של העירוב במחזור, כי הלא נשים חייבות בקדושת יום טוב, וחייבות בסעודה, וכן פסק בקיצור שלחן ערוך גאנצפריד (סימן קב סעיף ו). אם האשה לא יודעת לערב, יכולה לבקש משכן או שכנה שיעשו לה עירוב תבשילין, והשכן יאמר בפיו שעושה עירוב בשביל השכנה פלונית, וכמו בכל התורה שאומרים "שליחו של אדם כמותו", כך גם לגבי עירוב תבשילין. אבל לא תשלח ילד קטן, כי כיון שהקטן לא חייב במצוות לא מועיל בו שליחות.

שליחות בעירוב תבשילין

ז. הפלא, שראיתי בקובץ של רבני אמריקה מאמר מהרב משה שטרן בעל שו"ת באר משה, ושם חידש שלא מועיל שליחות בעירוב תבשילין, והביא ראיה כמה שכתב השלחן ערוך (סימן תקנ"ט סעיף ב) מי שלא עירב, יחשב שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים. כדעת הטור, ולא כדעת העיטור (ח"ב הל' יום טוב מהלכות י"ד דקמ"ח ע"ב). ודייק, דמשמע שאין לערב בשביל אחר שמבשל. ודבריו פלא. הקובץ הזה עם כריכה יפה, ובסוף הקובץ יש קיצורי הלכות, ושם כתבו כהלכה למשה מסיני שלא מועיל שליחות בעירוב תבשילין. פלא שהרי יש לנו סוגיות שלמיות שמועילה שליחות, ומה עירוב תבשילין יותר גרוע מגטיין וקידושין ותרומה. במחילה מכבודו של הרב באר משה הוא שגה בדבר זה, ואין שייכות בין דברי מרן לדין שליחות בעירוב, ולכן הלכה למעשה יש שליחות גם בעירובי תבשילין.

הזריז נשכר!

"קריאי מועד" בסדר חדש.
עם הלכות חג השבועות,
הלכות תלמוד תורה
ודרשות לחג השבועות

ניתן להשיג בחנויות ובטלפון 050-8829878

